

سلامت و بیماری

از منظر حکمت متعالیه

محمد احمدی زاده^(۱)

اعظم قاسمی^(۲)

حامد آرزایی^(۳)

سلامت و عدمی بودن بیماری و بتبع، مشکک بودن آنها، مرزو واسطه میان سلامت و بیماری را منتفی دانست و بدین ترتیب به تصویری متمایز از سلامت و بیماری دست یافت.

کلیدواژگان: سلامت، بیماری، حکمت متعالیه، ملاصدرا.

مقدمه

در مواجهه اولیه با پرسشی درباره چستی سلامت و بیماری، احتمالاً آنها را با عباراتی نظیر «حال خوش داشتن یا نداشتن» و «سر حال بودن یا نبودن» تعریف کرده و آن را خالی از ابهام تصور میکنیم. اما درباره این مسئله ابهامات و تردیدهای زیادی وجود دارد که ذهن اندیشمندان را به خود مشغول داشته و دیدگاههای متفاوتی برای تبیین و تعریف این دو مفهوم ارائه شده است. این دیدگاهها علم پزشکی را تحت تأثیر قرار داده و در تمام شئون این علم مدخلیت دارد.

تاکنون پژوهش درباره مبانی نظری سلامت در جامعه علمی ماکتر مورد توجه اهل فلسفه و حکمت قرار گرفته است از اینرو لازم است پیش از آنکه این مسئله را در شبکه مبانی و اصول حکمت متعالیه بررسی کنیم، با مرور برخی از مصادیق عینی و

چکیده

چستی سلامت و بیماری و نسبت آن دو با یکدیگر اولین و ضروریترین مبحث نظری در فلسفه پزشکی است که هر بحث دیگری در این شاخه نظری مترتب بر آن بوده و به اختلاف زاویه های نظری و عملی بسیاری می انجامد. در میان فلاسفه و حکمای اسلامی صدرالمتهلین شیرازی همچون برخی دیگر از حکمای بزرگ اسلامی به این مسئله پرداخته است. او در مباحث خود، مواضع ابن سینا را شرح و از آنها در برابر ایرادات مستشکلین که سرآمد آنها فخر رازی است دفاع میکند. وی در اینباره بر ممشای حکمت رایج عصر خود رفته و سلامت را «حالت یا ملکه نفس که بواسطه آن افعال نفس بخوبی از مجاری مخصوص بخود صادر میشوند» تعریف کرده و بر نفسانی بودن سلامت و بیماری تأکید میکند. ملاصدرا صریحتر از ابن سینا رابطه آن دورا ملکه و عدم ملکه بر شمرده است، هر چند در مسئله واسطه میان سلامت و بیماری موضع شفافی نگرفته است. با پژوهش در آثار ملاصدرا به این نتیجه رهنمون میشویم که گذشته از تصریحات وی، بر اساس مبانی حکمت متعالیه میتوان سلامت را «نحوه وجود نفس از آن حیث که در مرتبه بدن مادی و عنصری افعال خود را بدون مشکلی جاری میکند» تعریف کرد و با تأکید بر وجودی بودن

تاریخ دریافت: ۹۸/۴/۲۰ تاریخ تأیید: ۹۸/۹/۴

(۱). دانشجوی دکتری حکمت متعالیه، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی؛ ahmadizadeh2@gmail.com

(۲). استادیار پژوهشگاه علوم انسانی مطالعات فرهنگی (نویسنده مسئول)؛ azam-ghasemi@yahoo.com

(۳). استادیار دانشگاه امام صادق (ع)؛ hamedarezaei@yahoo.com